

Gülçülük: milyard dollarlıq biznes

Ən zövqlü, maraqlı bizneslərdən biri hesab edilir çiçəkçilik. Bu sektor bütün dünyada milyard dollarlıq sənaye hesab edilir. Çünki gül-çiçək tələbatı heç vaxt bitməyən tələbatdır. İnsanlar müxtəlif məqsədlər və xüsusi günlər üçün bütün ömrü boyu çiçək alırlar. Bu iqtisadiyyat növü ən kiçik istehsalçıdan ən böyük ixracatçıyadək bir çox insanın öz gəlirini təmin etdiyi sahədir.

Dünyada çiçək biznesi 20-ci əsrin əvvəllərində daha çox yayılmağa başladı. ABŞ, Yaponiya, İtaliya və Hollandiya kimi ənənəvi çiçək istehsalçıları ilə yanaşı, Latin Amerikası və Afrikada gül istehsalı əhəmiyyətli dərəcədə artdı. Kolumbiya, Ekvador v

üzrə gülçülük və dibçək bitkiləri istehsalı ümumilikdə 735,5 min hektar ərazidə həyata keçirilir. Dünyada dekorativ bitki istehsalı sahələrinin 77%-i (570.000 ha) Asiya-Sakit okean regionunda yerləşir. Bu

Ümumiyyətlə, Azərbaycanda gülçülüyn inkişafını ləngidən amillərin ən başlıcası maliyyə çatışmazlığıdır. Həmçinin bu gəlirli iqtisadiyyat sahəsini bilən kadrların azlığı da bu sektorun inkişafına mane olur. Bundan əlavə, güllərlə bağlı məlumatlılıq var, gəlirliliyinin olması, ölkə üçün əhəmiyyətli biznes ola biləcəyi barədə də az insan xəbərdardır. Lakin həttə bu problemlər həll edilsə belə, SSRİ dövründə dünya bazarındakı yerimizi geri qazanmaq o qədər də asan olmaz.

Məlumat üçün qeyd edək ki, hazırda ölkəmizdə yetişdirən güllərin toxumu Hollandiyadan təmin edilib. Ölkə bazarında satılan güllərin 60 faizi

üçün yetişdirilməsi ən münasib gül növü olaraq xarakterizə edilən qərənfilin istehsalına marağı azaldır. Mahnılara, sevdə nəğmələrinə mövzu olan, neçə-neçə gözəl eşqlərə şahid olan qərənfil təkcə matəm gülü olmamalıdır. Onun matəm gülü kimi xarakterizə edilməsində keçmiş də rol oynayır bir az. Çünki qərənfil 19-cu əsrdə sosialist hərəkatların mübarizə simvolu kimi də tanınırdı.

Yeni gül istehsalının qarşısını alan bir başqa faktor da bu güllərin GMO-su olan alternativlərinin ölkə bazarına ayaq açmasıdır. GMO növlər dözümlü olur, solmur, əzilmir, ekzotik görüntüsü var. Yerli güllərin qoxusu onlarda olmasa da alıcısı çoxdur. GMO növlərdən

Keniya kimi ölkələr dünyanın ən böyük gül istehsalçısı və ixracatçı ölkələri sırasına qoşuldu. Ümumiyyətlə, dünyanın 50-dən çox ölkəsində gülçülüklə məşğul olunur, ümumi istehsal sahələri 600.000 hektardan çoxdur. Ən çox istehsal bölgələri ərazisinin ölçüsünə görə Asiya, Avropa, Mərkəzi və Cənubi Amerika, Şimali Amerika, Afrika və Yaxın Şərqdir.

Hindistan, Çin, Braziliya, Meksika, Yaponiya, ABŞ və Tayland kimi ölkələr gülçülük sektorunda böyük paya sahib istehsalçılar olsalar da, daha çox öz daxili bazarları üçün istehsal edirlər. Ekvador və Kolumbiya kimi istehsalçılar isə daha çox ixraca fokuslanıblar. Xüsusilə Afrikanın ekvator qurşağında yerləşən Keniya, Tanzaniya, Zimbabve, Uqanda, Zambiya və Efiopiya kimi ölkələr əlverişli iqlim şəraitinə görə əsas istehsalçılar hesab edilir. Bu ölkələrin gülçülük üçün əlverişli iqlim şəraitinin olması, əmək haqqının aşağı olması və xarici investorları cəlb etməsi, həmçinin dövlət tərəfindən stimullaşdırılması onları bazarda söz sahibi edir. Keniyanın geniş ərazilərində açıq becərmə üsulu ilə gülçülük işləri aparılır. Afrikada istehsal edilən güllərin 90%-nin Avropada satıldığı təxmin edilir.

2022-ci ilin məlumatlarına görə, dünya

regionda ən çox gül istehsal edən ölkələr Hindistan və Çindir.

Azərbaycanda da gülçülük kənd təsərrüfatı iqtisadiyyatının aparıcı və gəlirli sahələrindən biri olub. Sovet dövründə – XX əsrin 70-ci illərində Azərbaycanda böyük gülçülük təsərrüfatları olub. Həmin dövrdə Bakı kəndlərindən Zabrat, Maştağa, Nardaran, Bilgəh, Mərdəkan və Şüvəlanda gülçülük sovxozları fəaliyyət göstərmişdi. Bu təsərrüfatlar həm Azərbaycanı, həm də SSRİ-ni gül ilə təmin edirdi. Şəki-Zaqatala bölgəsində isə respublikada ilk dəfə olaraq sənaye xarakterli gülçülük təsərrüfatı yaradılmışdı. Həmçinin Şəmkir, Tovuz, Qazax rayonlarında da istixanalarda gül təsərrüfatları salınmışdı.

Sovet İttifaqı dağılanda sonra gülçülük təsərrüfatları da geriləməyə başladı. Hazırda Azərbaycanda bu sahə ilə məşğul olan təsərrüfatların sayı çox azdır. Daha çox Bakıtrafi kəndlərdə qalan bu kiçik təsərrüfatlarda zambaq, nergizgülü, qızılgül, xrizantem, kala, qərənfil yetişdirilir. Bundan başqa Şəmkir rayonunda da hazırda ölkənin ən böyük gülçülük təsərrüfatı saxlanılır. "AzAgro" MMC Şəmkir rayonunun Sarıtepe kəndində Azərbaycanda kənd təsərrüfatı sahəsində az müraciət edilən bu istehsal növü ilə məşğul olur.

toxumlardan alınan yerli istehsalıdır, digər 40 faiz ölkəmizdə yetişməyən növlərdir ki, onlar da idxal edilir.

Gülçülüklə bağlı bir məsələni də qeyd etmək yerinə düşərdi. Azərbaycanda sovet dövründən qərənfilin istehsalı geniş olub. Yazda ekilən, 5 aylıq inkişaf prosesi keçən bu gül üçün minimum 12-13 dərəcə temperatur şərtidir. Bu gül həm yerli bazarda, həm də ixracda yaxşı gəlir mənbəyi olub. 30 il əvvəl qərənfil bütün mərasimlərin bəzəyi idi, gəlinlərin toy günü əlində qərənfilə bağlanmış dəstə olurdu, toy maşınları qərənfilə bəzədilirdi, uşaqlar 1-ci sinfə gedəndə müəllimlərinə qərənfil dəstəsi aparırdı, mən də aparmışam. Ağ qərənfil təmizlik, saflıq, al-qırmızı qərənfil isə sevgi demək idi.

1990-cı il hadisələri zamanı şəhid məzarlarına asan və əlçatan gül olan qərənfil düzülürdü, bundan sonra qərənfil yalnız matəm gülü kimi tanındı. İndi özəl günlərə, toy və ya ad günlərinə, təbriketmə mərasimində sifariş edilən gül buketlərində qərənfil olmur. Əvvəl bütün SSRİ-ni təmin edən, bu yolla da ölkə iqtisadiyyatına xeyli gəlir gətirən qərənfil indi yalnız matəmlərdə, yas mərasimlərində alınır. Bu da ölkəmizin iqlimi

fərqli

olaraq yerli güllər etirli olur, lakin bu etir də onların bəxtini açmır.

Ümumiyyətlə, gülçülük iqtisadi baxımdan çox rentabellidir, qısa müddətə bar verir, mayası böyük xərc tələb etmir. Bu sahənin Azərbaycanda yenidən dirçəldilməsi ölkə iqtisadiyyatı üçün faydalı olar.

Lalə Mehralı